

UNIVERSITY OF THE PUNJAB

Part-II A/2017
Examination:- M.A./M.Sc.

.....
 Roll No.

Subject: Persian
PAPER: I (Mubadiaat-e-Qawaid-e-Arabi, Tarjama Wa Farsi Gustari)

TIME ALLOWED: 2½ hrs.
MAX. MARKS: 60

(حصہ عربی)

نوٹ: کوئی سے تین سوالات حل کریں۔

سوال نمبر ۱: حروف قمریہ و حروف شمسیہ کیا ہیں؟ دونوں الگ الگ تحریر کریں۔ (۱۰)

سوال نمبر ۲: جملہ اسیمی کی تعریف کریں۔ نیز پانچ مثالیں بھی دیجئے۔ (۱۰)

سوال نمبر ۳: درج ذیل جملوں کا اردو میں ترجمہ کریں۔ (۱۰)

۱. حدائق پاکستان جمیلہ۔ ۲. ترکث الخادمة العمل۔ ۳. یسقط الولد من الدراجة۔ ۴. ماذا فرقك؟ ۵. ذهب التلميذ الى المدرسة۔

سوال نمبر ۴: درج ذیل جملوں کا عربی میں ترجمہ کریں۔ (۱۰)

۱۔ آپ کہاں ہو؟ ۲۔ میں ایک طالب علم ہوں۔ ۳۔ کتابیں مفید ہیں۔ ۴۔ آپ کیا کام کرتے ہیں؟ ۵۔ وہ استاد کی گاڑی ہے۔

(حصہ فارسی)

سوال نمبر ۱: درج ذیل نشری اقتباسات میں سے کسی ایک کا با محاورہ فارسی ترجمہ کریں۔ (۱۵)

(الف)۔ کتاب انسان کی بہترین دوست ہے۔ دنیا میں ہر ملک میں لاہری ریاض موجود ہیں۔ جو علم دوست افراد کی پیاس بجھاتی ہیں۔ ان کے علاوہ کتاب میلوں کا انعقاد بھی وقایہ و قیام ہوتا ہے۔ پنجاب یونیورسٹی لاہور ہر سال کتاب میلہ کا اہتمام کرتی ہے۔ جس سے ہزاروں طالب علم مستفید ہوتے ہیں۔ لاہور شہر کے لوگ اسے دیکھنے کے لیے آتے ہیں۔

(ب)۔ صادق ہدایت ۱۹۰۳ء فروری کو تہران میں پیدا ہوئے اس کے دادا رضاقلی خان ہدایت مشہور مصنف تھے۔ اس نے تہران کے دیرستان فرانسہ میں تعلیم حاصل کی۔ ۱۹۲۶ء میں اعلیٰ تعلیم کے لیے فرانس گیا۔ یہاں اسے افسانہ نویسی سے لگاؤ پیدا ہوا۔ اس نے قیام پورپ کے دوران متعدد افسانے لکھے جو بعد میں زندہ بگوار رہے قطرہ خون کے نام سے چھپے۔

سوال نمبر ۲: درج ذیل نشری اقتباسات میں سے کسی ایک کا با محاورہ فارسی ترجمہ کریں۔ (۱۵)

(الف)۔ علامہ اقبال ہمارے قومی شاعر ہیں۔ وہ ۱۸۷۷ء کو سیالکوٹ میں پیدا ہوئے۔ انہوں نے ابتدائی تعلیم اپنے پیدائشی شہر میں حاصل کی۔ پھر وہ اعلیٰ تعلیم کے لیے لاہور چلے گئے اور گورنمنٹ کالج لاہور میں داخلہ لیا۔ وہاں سے انہوں نے بنی۔ اے کی ڈگری حاصل کی اور فلسفہ میں ایم۔ اے کیا۔ اس کے بعد وہ برطانیہ چلے گئے۔ لندن میں انہوں نے قانون کی تعلیم حاصل کی پھر وہ جرمنی چلے گئے۔ وہاں انہوں نے میونخ یونیورسٹی سے پی۔ ایچ۔ ڈی کی۔ علامہ اقبال نے ۱۹۳۸ء میں لاہور میں وفات پائی۔ ان کا مزار شاہی مسجد کے قریب ہے۔

(ب)۔ علماء اپنے زمانے کے رہنماء ہوتے ہیں اور لوگوں کی دینی و دنیاوی تربیت کرتے ہیں۔ ان کی رہنمائی میں لوگ ہدایت حاصل کرتے ہیں اور ان سے معنوی استفادہ کرتے ہیں۔ دنیا میں فکری انقلابات علماء اور دانشمندوں کی قیادت میں آتے ہیں۔ اس لئے علماء کو عابدوں پر تربیح حاصل ہے۔

UNIVERSITY OF THE PUNJAB

Part-II A/2017
Examination:- M.A./M.Sc.

.....
 Roll No.

Subject: Persian
PAPER: II (Adabiyat-e-Irfani)

TIME ALLOWED: 3 hrs.
MAX. MARKS: 100

(۲۰)

سوال نمبر ۱) کسی دن سوالات کافاری میں مختصر جواب لکھیں۔

۱. اثر معروف عطار کدام است احوال چند صوفیا در بردارد؟
۲. چندی از تالیفات عطار نام ببرید.
۳. اختصاص دیگر حسن دہلوی علاوه بر نثر چیست؟
۴. کیمیای سعادت تلخیص و ترجمہ کدام اثر امام غزالی است؟
۵. کمیابی مولانا روم چیست؟
۶. اسم دیوان غزلیات مولانا روم چیست؟
۷. کیمیای سعادت تلخیص و ترجمہ کدام اثر امام غزالی است؟
۸. کیمیای سعادت تلخیص و ترجمہ کدام اثر امام غزالی است؟
۹. امام غزالی کی و کجا متولد شد؟
۱۰. جای تولد مولانا روم چیست و کجا فوت کرد؟
۱۱. مجموعہ رباعیات عطار چہ نام دارد؟
۱۲. اسم کامل علی هجویری و اسم اثر معروف او بنویسید.
۱۳. سنانی غزنوی کی و کجا فوت کرد؟

۸. حدیقة الحقيقة در تاریخ شعر فارسی چه اهمیتی دارد؟

سوال نمبر ۲) کسی دو اقتباس کاروو ترجمہ کریں نیز مصنف کا نام اور کتاب کا نام بھی تحریر کریں۔

(الف) این علم و قال و قیل و هوشهای دنیا باد است و آدمی خاک است و چون باد با خاک آمیزد هر جا کہ رسد چشمها را خستہ کند و از وجود او جز تشویش و اعتراض حاصلی نباشد. اما اکنون اگرچہ خاک است به هر سخنی که می شنود می گرید. اشکش چون آب روان است. اکنون چون عوض باد بر خاک آب فرومی آید کار به عکس خواهد بودن.

(ب) اگر شبہ پیدا شود در خاطر آن را بی توقف عرض نماید اگر حل نشود تقصیر بر خود بنهد و هیچ مقتضت را به جناب پیر عاید نسازد و واقعه که رو دهد از پیر پنهان ندارد و تعبیر وقایع ازو طلب کند و تعبیری که بر طالب منکشف شود نیز عرض نماید و صواب و خطرا ازو جوید و بر کشوف خود زینها را اعتماد ننہد که حق با باطل در این دار ممتوج است.

(ج) و پدر باید که حشمت خویش باوی نگاه دارد، و مادر وی را بہ پدر نرساند و نگذارد که به روز بخسید که کاهل شود و شب بر جای نرم نخواباند تا تن وی قوی شود و هر روز یک ساعت اورا از بازی باز ندارد تا فر هیخته شود و دلتانگ نشود که از آن بد خوبی گردد و کور دل شود و اورا خوبار کند تا با همه کس تواضع کند و بر سر کودکان فخر نکند و لاف نزنند.

سوال نمبر ۳) صرف دو اقتباسات کاروو ترجمہ تغیر کریں۔

(الف) چوبعد مرگ خواهی آشتی کرد
کنون پندر مردم آشتی کن
(ب) فروزم آتشی در دل، بسوزم قبله، عالم
دل و جان کرده ام نذر بتان اکنون همی خواهم
(ج) عاشقی کار شیر مردان است
عشق مردان بود به راه نیاز
سوال نمبر ۴) دیے گئے شعرا میں سے کسی ایک پر فارسی میں نوٹ لکھیں۔

(۱) مولانا روم (۲) سنانی غزنوی
سوال نمبر ۵) درج زیل کتابوں میں سے کسی ایک پاروو میں نوٹ لکھیں۔

(۱) اسرار التوحید (۲) مکتبات امام ربانی
(۳) کشف الجوب

UNIVERSITY OF THE PUNJAB

Part-II A/2017
Examination:- M.A./M.Sc.

.....
 Roll No.

Subject: Persian
PAPER: III (Iqbal Shanassee)

TIME ALLOWED: 3 hrs.
MAX. MARKS: 100

پدایات: سوال نمبر ایک کا جواب فارسی میں دیجیے انیز سوال نمبر 5 اور 6 میں سے کسی ایک کا جواب بھی فارسی میں دیجیے۔

سوال 1. از پرسشہای زیر فقط د را با اختصار به فارسی پاسخ بدھید: (20)

1. شعری از اسرار خودی بنویسید۔ 2. "گلشن راز جدید" بہ فارسی است یا به اردو؟ 3. اقبال در کدام شہر متولد شد؟ 4. اقبال در منتوی گوئی تحت تاثیر کدام شاعر قرار گرفت؟ 5. اسرار خودی نخستین بار در چہ سالی چاپ شد؟ 6. زبور عجم در چند بخش منقسم گردیده است؟ 7. بک دو بیتی از ارمغان حجاز بنویسید؟ 8. تاریخ چاپ مٹوی رموز بیخودی را بیان کنید؟ 9. زندہ رود اثر کیست؟ 10. اقبال در چہ رشتہ مدرک کارشناسی ارشد گرفت؟ 11. اقبال در چہ سالی در دانشکده دولتی لاہور ثبت نام کرد؟ 12. اقبال در کدام دانشکده درس می خواند

سوال 2. کسی ایک جزو کا اردو ترجمہ و تشریح کیجیے۔ (20)

(الف) فطرت او آتش اندوزد ز عشق و عالم افروزی بیاموزد ز عشق

عشق را از تیغ و خنجر باک نیست اصل عشق از آب و باد و خاک نیست

در جہان بم صلح بم پیکار عشق آب حیوان تیغ جوبر دار عشق

از نگاه عشق خارا شق شود عشق حق آخر سر اپا حق شود

(ب) حسن شیرین ، عذر درد کوبکن نافہے عذر صد آپوے ختن

سوز پیغم قسمت پروانہ با شمع عذر محنت پروانہ با

خامہ او نقش صد امروز بست تا بیارد صبح فردانے بدست

شعلہ بانے او صد ابراہیم سوخت تا چراغ یک محمد بر فروخت

سوال 3. کسی ایک جزو کا اردو ترجمہ و تشریح کیجیے۔ (20)

(الف) این سخن آراستن بی حاصل است؛ بر نیايد در قعر دل است

گر چہ من صد نکته گفتہ بی حجاب نکته ای دارم کہ ناید در کتاب

گر بگویم می شود پیچیدہ تر حرفا و صوت او را کند پوشیدہ تر

سوز او را از نگاه من بگیر یا ز آه صبح گاہ من بگیر

(ب) این نکته گشاینده اسرار نہان است ؛ ملک است تن خاکی و دین روح روان است

تن زندہ و جان زندہ ز ربط تن و جان است ؛ باخربه و سجادہ و شمشیر و سنان خیز

ناموس ازل را تو امینی تو امینی ؛ دارای جہان را تو یساری تو یمنی

ای بندہ خاکی تو زمانی تو زمانی ؛ صبھاں یقین در کش و از دیر گمان خیز

سوال 4. کسی ایک جزو کا اردو ترجمہ و تشریح کیجیے۔ (10)

(الف) از ما بگو سلامی آن ترک تند خورا ؛ کاشش زد از نگابے یک شہر آرزو را

این نکته را شنسد آن دل که در دمنداشت ؛ من گرچہ تو بہ گفتہ نشکستہ ام سیو را

(ب) آن حرف دل فروز کہ راز است و راز نیست؛ من فاش گویمت کہ شنید؟ از کجا شنید

در دید ز آسمان و به گل گفت شبیمش بلیل ز گل شنید و ز بلیل صبا شنید

سوال 5. کسی ایک موضوع پر روشنی ڈالیے۔ (15)

(الف) نظریہ خودی (ب) اقبال اور تہذیب مغرب

سوال 6. کسی ایک موضوع پر روشنی ڈالیے۔ (15)

(الف) اقبال اور رومی (ب) اقبال اور بیداری ملت

UNIVERSITY OF THE PUNJAB

Part-II A/2017
Examination:- M.A./M.Sc.

Roll No.

Subject: Persian
PAPER: IV (Tarikh-e-Adbiyat-e-Farsi)

TIME ALLOWED: 3 hrs.
MAX. MARKS: 100

نوت: پہلا سوال لازمی ہے۔ باقی سوالات میں سے چار سوالات حل کریں۔ پرچہ تین حصوں پر مشتمل ہے۔ بہر حصے سے کم از کم ایک سوال حل کرنا ضروری ہے اور 40 فیصد فارسی میں حل کرنا لازمی ہے۔

سوال نمبر 1: از سوال ہائی زیر فقط ده (10) سوال را مختصر پاسخ بدیں:

- 1: نخستین شاعرہ فارسی کہ بود؟
- 2: مثنوی آفرین نامہ اثر کیست؟
- 3: بابا طاہر عربان در کدام قالب شعر سرود؟
- 4: انوری متعلق بہ کدام دورہ است؟
- 5: مثنوی ہائی سنای را نام بنویسید۔
- 6: اثر نثری عطار را نام بنویسید۔
- 7: طوطی هند کہ بود؟
- 8: مثنوی مولوی مشتمل بر چند شعر است؟
- 9: مرشد فخر الدین عراقی کہ بود؟
- 10: ملک الشعراًی دربار شاهجهان کہ بود؟
- 11: کشف المحجوب مشتمل بر چند باب است؟
- 12: اثر نثری منیر لاہوری را نام بنویسید۔
- 13: مرشد امیر خسرو کہ بود؟
- 14: شعری از حافظ شیرازی بنویسید۔
- 15: مولف شعر العجم را نام بنویسید؟

حصہ اول

سوال نمبر 2: ایران کے صفوی عہد کے ادبی پس منظر پر تفصیل سے بحث کریں۔

سوال نمبر 3: دورہ سلاطین دہلی کے سیاسی و ادبی پس منظر پر نوٹ لکھیے۔

سوال نمبر 4: دورہ اکبر و جہانگیر کے ادبی پس منظر پر نوٹ لکھیے۔

حصہ دوم

سوال نمبر 5: رودکی کے فکر و فن پر تفصیل سے نوٹ لکھیے۔

سوال نمبر 6: غنی کشمیری کے فکر و فن پر تفصیل سے نوٹ لکھیے۔

سوال نمبر 7: فردوسی ظویں کے فکر و فن پر نوٹ لکھیے۔

حصہ سوم

سوال نمبر 8: درج ذیل کتب میں سے کسی دو پر نوٹ لکھیے۔

1. تاریخ طبری
2. تاریخ جہانکشای جوینی
3. اخلاق ناصری

UNIVERSITY OF THE PUNJAB

Part-II A/2017
Examination:- M.A./M.Sc.

.....
Roll No.

Subject: Persian

PAPER: V(opt. i) [Zaban Shanasi, Maanee Wa Biyan, Marja Shanasi Wa Rawash-e-Tahqeeq]

TIME ALLOWED: 3 hrs.

MAX. MARKS: 100

نوت: پرچھار حصوں پر مشتمل ہے پہلا حصہ لازمی ہے باقی ہر حصے سے کم از کم دوسرا حل کرنا لازمی ہے۔

حصہ اول

(۲۰) سوال نمبر ۱: درج ذیل سوالات میں سے صرف دس کے مختصر جوابات فارسی میں تحریر کریں:

۱. اوستای قدیمی دارای چند بخش بود؟
۲. کتبہ میں ستون در چند زبانی نوشته شدہ؟
۳. مقصود از ”واڑہ“ چیست؟
۴. تذکرہ ”لیباب الالیاب“ اثر کیست؟
۵. ”زند“ چیست؟
۶. خط نستعلیق چہ کسی بہ وجود آورد؟
۷. خط فارسی پستان راچہ می نامند؟
۸. دربارہ تشییه چہ می دانید؟
۹. فارسی میانہ در کدام دورہ رایج بود؟
۱۰. از پنج قسمت اوستا نام ببرید؟
۱۱. بر زبان فارسی گندام زبان خارجی زیاد تاثیر دارد؟
۱۲. زبان پہلوی چند خط دارد؟
۱۳. زرتشت کی بود و کتاب السہابیش چہ نام داشت؟

حصہ دوم (زبان شناسی)

(۱۵+۱۵) درج ذیل سوالات میں سے صرف دو کے جواب اردو میں تحریر کریں۔

سوال نمبر ۱: فارسی بستان کے بارے میں آپ کیا جانتے ہیں؟ تفصیلی توٹ تحریر کریں؟

سوال نمبر ۲: زبان اور حاکم دور کی زبان ہے اسکے بارے میں آپ کیا جانتے ہیں؟

سوال نمبر ۳: زبان پہلوی کے بارے میں تفصیلی توٹ تحریر کیجیے؟

حصہ سوم (معانی و بیان)

(۱۲ ۱/۲+۱۲ ۱/۲) دیے گئے سوالات میں سے صرف دو کا فارسی میں جواب تحریر کریں۔

سوال نمبر ۱: دربارہ تحقیق چہی دانید؟ پہ کم اشعار فارسی توٹ تحقیق کنید؟

سوال نمبر ۲: مجاز مرسل چیز ہے؟ یا امثال فارسی شرح آن کنید؟

سوال نمبر ۳: لف و نثر چیز ہے؟ شعر فارسی برای مثال بخوبی بخیریں؟

حصہ چارم (مرجع شناسی و روشن تحقیق)

(۱۲ ۱/۲+۱۲ ۱/۲) درج ذیل سوالات میں سے دو کا جواب اردو میں تحریر کریں۔

سوال نمبر ۱: مرجع شناسی کے بارے میں آپ کیا جانتے ہیں؟ تحقیق میں اس کی کیا اہمیت ہے۔

سوال نمبر ۲: تحقیق کے اصول بیان کریں یعنی تذکرہ لیباب الالیاب کا تعارف کروائیں؟

سوال نمبر ۳: تاریخ ادبیات ایران از رضازادہ شفیق اور لغت نامہ محمد اکاظیار کا تعارف کروائیں۔

UNIVERSITY OF THE PUNJAB

Part-II A/2017
Examination:- M.A./M.Sc.

.....
 Roll No.

Subject: Persian
PAPER: V (opt. ii) [Iran Shanasi]

TIME ALLOWED: 3 hrs.
MAX. MARKS: 100

(۲۰)

سوال ۱: فقط ده پرسش را پاسخ های کوتاه بنویسید:

۱- ایران چند تا استان دارد؟

۲- خواجه غزنوی معروف در کدام شهر مدفون است؟

۳- حافظیه در کدام شهر است؟

۴- زاینده رود در کدام استان واقع است؟

۵- بزرگترین شهر عربان در کدام شهر است؟

۶- ابوالقاسم فردوسی در کدام شهر مدفون است؟

۷- زادگاه نیما کجاست؟

۸- درباره شعر فروغ فرخزاد چه می دانید؟

۹- تهران را معرفی کنید.

۱۰- داریرة المعارف بزرگ اسلامی در کدام شهر است؟

۱۱- مؤسسه بنیاد سعدی در کدام شهر است؟

۱۲- درباره فرهنگستان زبان و ادب فارسی چه می دانید؟

سوال ۲: درباره ”نوروز“ چی دانید، توضیح بدھید.

(۱۰)

سوال ۳: از ”چهارشنبه سوری“ توضیح بدھید.

(۱۰)

سوال ۴: ”دانشگاه تهران“ را معرفی نمایید.

(۱۰)

سوال ۵: درباره کی از این دو بزرگواران توضیح بدھید:

(۱۰)

(i) حضرت امام رضا (ii) حضرت شاه چراغ

(۱۰)

سوال ۶: درباره داشنا مذبان و ادب فارسی در شب قاره چاپ فرهنگستان به اختصار توضیح بدھید.

(۱۰)

سوال ۷: مشهد مقدس یا زاحدان را معرفی نمایید.

(۱۰)

سوال ۸: درباره سال خورشیدی /شکی چی دانید، کی توضیح بدھید.

(۱۰)

سوال ۹: دانشنامه جهان اسلامی را معرفی کنید.

(۱۰)

Subject: Persian
PAPER: V (opt. iii) [Adbiyat-e-Deeni]

TIME ALLOWED: 3 hrs.
MAX. MARKS: 100

(20)

1) صرف دس سوالوں کے مختصر جواب دین۔

2- حسین واعظ کاشفی در نظر چہ نوشت۔ نام یک کتاب
بیرید؟

3- الکونر چہ معنی دارد؟

5- حسین واعظ کاشفی از کدام قرن بود؟

7- تفسیر حسینی اثر کیست؟

9- مولانا جامی بنویسید؟

11- مالا بد منہ اثر کیست؟

2) کسی ایک اقتباس کا اردو میں ترجمہ کریں۔

(الف) آیا ما کشادہ نکرده ایم برای تو سینہ ترا تامنا جات خلق و غم است در وی گنجد یا معنی آنکہ آیا دل ترا گنجایش ندادیم کہ ہر چہ از اسرار روحی بر تو وازد شود قبول تو انداز کرد۔

(ب) حمد و ستایش مرخدائی راست کہ بہ ذات مقدس خود موجود است و اشیا بہ ایجاد او تعالیٰ موجود اند و در وجود و بقا بہ وی محتاج اند و وی بہ هیچ چیز محتاج نیست، پگانہ است۔ ہم در ذات و ہم در صفات و ہم در افعال۔

3) کسی ایک اقتباس کا اردو میں ترجمہ کریں۔

(الف) دوم بار کہ اصحاب رسول ﷺ بے حبسہ هجرت کر دند۔ ہشتاد و دو مرد و بیست و یک زن بودند و جعفر بن ابی طالب و ام سلمہ رضی اللہ عنہا با ایشان بودند۔ ام سلمہ رضی اللہ عنہا گفتہ است کہ آنچا اقامت کردیم، بہ خوشترین حالی اظہار دین خود کردیم و بہ عبادت خدائی تعالیٰ مشغول می بودیم۔

(ب) چون ایام وحی و نزول جبرئیل نزدیک رسید گاہی کہ رسول ﷺ از مکہ بیرون آمدی بہرہ سنگی کہ بگنشتی ازان سنک آواز آمدی کہ السلام علیک پا رسول اللہ رسول ﷺ بہر طرف نگاہ کر دی و ہیچکس را نلیڈی۔

2) کسی ایک اقتباس کا اردو میں ترجمہ کریں۔

(الف) راهی راست کہ راه انبیا و اولیا است در اقوال و افعال و اخلاق کہ آن راه متوسط بود میان افراط و تفريط و غلو و تقصیر یا ثابت دار ما را بہ راه مستقیم کہ دین اسلام و سنت حضرت سید انام است۔

(ب) و بہ دعای پروردگار خود پس رغبت کن در ہمه وقت و ہر چہ خواہی از و بخواہ کہ قادر بر اسعاف حاجات و انجام مرادت جز حضرت او نیست و سخن تو بر در گاہ قرب مقبولست و دعوت طیبات تو در محل قبول۔

5) ذیل میں سے کسی ایک کا اردو میں ترجمہ کریں۔

(الف) نام حق بزرگان ہمی رانم

مالک و صانم ق قدیم و حکیم

هر چہ ہست از بلندی و پستی

صلوات خدائی بروی باد

امت او و دوستدار ویم

چون ابویکرو ہم عمر عثمان

مرتضی دان علیہم الرضوان

(ب) 2) کسی ایک پر فارسی اور ایک پر اردو میں نوٹ لکھیں۔

20+20

4- نام حق

3- حسین واعظ کاشفی

2- مالا بد منہ

1- مولانا جامی